

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

6 de Crimine adulterii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

ipsum & Diodorus Siculus, lib. 1. Biblio. Et maus homicidio, in li codicillis, 9. §. matre, iuncta glo. marginals, Et ibi Bald. de leg. 2. Et referenda est parabola Nathani prophetae, 2. Reg. cap. 12. per quam atrocitatem criminis adulterii Davidi expressit, & ad quam illum dignum morte virum dixit, qui oem vnicam, quam pauper nutrierat in sinu suo, quae secum degebat, quae erat in deliciis, tulerat, parcens suis, abis scilicet mulieribus, non eleetis, quas sibi coniungere poterat. Et quamvis ob adulterium Bersabea, virum eius David occidit curasset, nihilominus tamen pro adulterio tantum punitus atrociter fertur. Quamobrem, inquit illi Deus, non recedat gladius de domo tua in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Viri Eshei, ut esset uxor tua. Suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis tuis huius.

De crimine Adulterii. Cap. 6.

- 1 Adulterium comparatum delicto maiestatis & falsi.
- 2 Adulterium quid.
- 3 Et eius exsecratio. Et 3.
- 4 In poena adulterii quae consideranda in summa.
- 5 Et ab iustro quid differat adulterium.
- 6 Adulterii poena.
- 7 Adulterium occidere cui licuit, & qua lege, & 22.
- 8 Occidere filium in adulterio compertam quomodo licuit.
- 9 Adulterium compertum maritus potest contumelia afficere, & retinere per 20. horas.
- 10 Adultera mulieris iuris civilis & adulteri poena.
- 11 Vxorem qui ducere nequit, quam polluit per adulterium.
- 12 Meretricum penitentium monasterium a Iustiniano constructum.
- 13 Adulterii supplicium vltimum impositum.
- 14 Adulterii simul igne vlti.
- 15 Diem amittit adultera, quam lucratur, & quomodo maritus.
- 16 Et ibi exceptiones. Et 15.
- 17 Adulterorum alia civiles poena.
- 18 Adulterii poena & delictum excusatur, si vi committatur vel ignoratur. Et si rumor de morte mariti sit 18.
- 19 Vxor viuentis mariti de alio habendo loquens, tanquam adultera punienda.
- 20 Adulterantes cum domina, vel cum seruo morte plectendi.
- 21 Adulterii diuersarum nationum poena.
- 22 Et sequentibus. num. 22. 23. 24. 25. 26. 28. 30. 31. 33. 34. 35. 37. & 41.
- 23 Adulteria vindicanda lex naturae iubet.
- 24 Et vindicta Dei. 27.
- 25 Adulteri & adultera vbi, & quando eadem poena.
- 26 Adulterii iuris pontificii poena & accusatio.
- 27 Adulterium punitum seuerius aut lenius secundum opinionem popolorum.
- 28 Adulteri in Gallia supplicium quale.
- 29 Vno non reddente uxori debitum, an excusanda vxor in adulterio.
- 30 Adulteram compertam retinere non licet in matrimonio.

A Rbitrantur plerique, Mar. Mantua. sing. 117. num. 2. Wesemb. parat. ad tit. de adul. nu. 1. crimen adulterii comparari maiestatis delicto: & ideo recte a Triboniano, reliquisq; pendetur poenam confarinatoribus, Iulia legis de adulteris tractationem subiectam legi maiestatis. Ego vero magis vicinam arbitror falsi questionem, in qua quod verum est, alterius immixtione adulterari diximus, sed in suppositione partus controuersiam contineri falsi docuimus. Suppositio autem partus peiora arte non fit, quam adulterio: nam cum inde nati adulterini alieni filii sint, tamen rei infamis maritus illos, vt suos nutrit, fouet, & heredes instituit, plebique ex hereditatis proptiis, ac veris liberis, aut proximioribus exclusis, quos ideo verus dolor ad accusationem impellit, Const. an. Cels. in I. quamuis, 30. ad leg. Iul. de adul. Et quod conspurcata etiam fiat alterius generis hominibus familia, Philo Iuda in decalo, quod ne fiat interit Republicae, I. super statu, 9. de qua. lib. 9. C. tit. 41. Multa enim in summa damna imminet ex impudica vxore, quae Homerus Odyss. II. sub persona Clytemnestra refert: quam adulteram, eandem & veneficam dicebant antiqui, Cic. 4. ad Herenni.

A Adulterium, ¶ est alterius thori, id est, matrimonio vel coniugii violatio, c. de vi. illa, 36. q. 1. c. non moechaberis, 32. q. 5. Matth. 5. Extenditur quoque & ad sponsas, vt non solum matrimonium violare non liceat, sed nec spem matrimonii, I. vxor, 13. §. diuis, & §. si minor, de adul. P. l. propter violatam, C. cod. Et quo sanctiores dicte sunt nuptiae, eo detestabilius videtur hoc crimen, quod eas polluat: vt Abimelech, Genes. 26. rex etiam Isaac dixit, eum reprehendendo, quod vxorem suam sctorem suam adfirmasset. Potuit, inquit, quisquam de populo coire cum vxore tua, & induceret super nos grande peccatum. Docet & multis Dionysius Carthufian. libell. de conuers. peccato. orio. 5. inter grauissima peccata hoc esse. Id-

ipsum & Diodorus Siculus, lib. 1. Biblio. Et maus homicidio, in li codicillis, 9. §. matre, iuncta glo. marginals, Et ibi Bald. de leg. 2. Et referenda est parabola Nathani prophetae, 2. Reg. cap. 12. per quam atrocitatem criminis adulterii Davidi expressit, & ad quam illum dignum morte virum dixit, qui oem vnicam, quam pauper nutrierat in sinu suo, quae secum degebat, quae erat in deliciis, tulerat, parcens suis, abis scilicet mulieribus, non eleetis, quas sibi coniungere poterat. Et quamvis ob adulterium Bersabea, virum eius David occidit curasset, nihilominus tamen pro adulterio tantum punitus atrociter fertur. Quamobrem, inquit illi Deus, non recedat gladius de domo tua in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Viri Eshei, ut esset uxor tua. Suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis tuis huius.

¶ Meminit ¶ Suidas, in verb. Δουλοει. Et verb. ἱερο. Lacedaemones in execratione nihil acerbius imprecatos iis quos odebant: quam vt uxores eorum adulteris deleatentur. Execrantur & adulteria aues Porphyonides: nam vt ait Polemon lib. 5. eorum quos ad Antigonyo & Adam scriptis, teste Athenaeo, lib. 9. D. pno. c. 12. Porphyrio domi educatus, mulieres, quae sunt sub vici imperio, diligenter obseruat, eiusmodique habet sensum adulterium admittentis, vt quando hoc cognouerit, domino significet, sibiq; vitam suffocatione finiat.

¶ Pro poena imponenda in hoc crimine consideramus ipsum crimen pro re, personas delinquentium, & modum seu actionem; qua delinquitur: haecque simul considerari par est. In crimine perpendimus, num simplex crimen sit adulterii, an cum alio mixtum. Adulterium simplex, quando innupta iungitur vxorem habenti: vel contra, si nupta qui vxore caret, vel si uterque delinquentium coniugio potiat, Moder. in l. stuprum, 34. Et si inter liberos, 6. ad leg. Iul. de adul. in P. l. inter stuprum, 101. de verbor. signif. Lau. Vall. lib. 6. Eleg. cap. 45. vel alter, vel vterq; sponsalia cum alio aliave contraxerint. Et grauius peccat adulter vxorem habens, quam solutus cum vxore alterius, ca. quemadmodum, 9. sunt, 32. quest. 7. Vtitur lex Italia de adulteris verbo quoque stupri, pro adulterio, d. ll. inter liberos, & inter stuprum. nempe quia stuprum genus videtur, adulterium eius species, vt notant, Vall. d. lib. 5. cap. 45. Cum tamen proprie stuprum in virginem viduamve committatur, in proximo cita. earum consensu, & patre iniuriam constupratae in animum statim non reuocant, c. illa lex, 36. quest. 5. Poena adulterii simplicis est iure diuino, vtriusque delinquentis lapidatio, Deuter. c. 22. D. Ioan. c. 8. Daniel. 13. c. 51, 33. quest. 5. acufatione tamen precedente, Ioan. 8. Videnda hic quae diximus & cum lauius lib. 2. praeludio. optimi Iuriscons. c. 17. Sed & filii adulterii in consummatione erunt: & ab iniquo homo semen exterminabitur, Sapient. cap. 3. Iure ¶ ciuili legis Iuliae poena erat vltimum supplicium, l. quamuis, 30. §. fina. C. ad leg. Iul. de adul. §. item lex Iulia de adulteris, de publ. indic. apud Iustin. quo tempore legem tulit Octavianus Caelar Iulii nomine, leg. 1. §. 2. ad leg. Iul. de adul. in P. Tranquill. in Augusto. 9. in c. 34. Plus. in apoph. de eo. quia adoptatus a Iulio, Sueton. in Augusto, cap. 7. Flor. epito. lib. 116. Zonar. tom. 2. Annal. August. Obtinuit tamen postea, ni fallor, tempore Adriani, & Antonini Pii, quorum aetate vixit Arrianus, Pamalin Chronologia. ne mortis poena esset. Sic enim Arrianus scribit, leg. qui cum vno, 4. §. adulterii, de re milit. lib. 49. P. titu. 16. Adulteri, vel aliquo publico iudicio damnati, inter milites non sunt recipiendi. Nec vllam fuisse legem de coercendis stupris latam tempore Tarquinii superbi, docent verba Ciceronis, 2. de legib. Si regnante Tarquinio nulla erat Roma lata lex de stupris, idcirco non contra illam legem sempiternam, (scilicet rationem diuinam prohibentem) Sextus Tarquinius vna Lucretia Tricipitinae filiae attulit, &c. Lex Italia cum eodem tempore renouata a Domitiano, teste Zonara tom. 2. Docet & Martialis, lib. 6. Epigr. ad Domitia.

Nec spado iam, nec moechus erit te praesi te quisquam.
At prius, o mores, & spado moechus erat.
Et rufum, Mart. lib. 8.
Italia lex populi ex quo, Faufine, velata est,
Atque intrare domos iussa pudicitia:
Aut minus, aut certe non plus vigesima lux est.
¶ Succedentibus ¶ temporibus, & licuit iure Romano marito deprehensum adulterum in domo sua cum vxore in ipso actu, humilem tamen & vilem perfl. nam, occidere, I. marito, & l. si adulteri, §. Imperatores, ad leg. Iul. de adul. in P. l. Gracchus, 4. C. eod. l. 3. §. §.

maritus ad Sylla in P. Patri autem eundem adulterum cum filia, in potestate tamen constituta, in adulterio deprehensum, cuiuslibet fuerit is conditionis, & in sua & in generi domo occidere licuit: dummodo quoque filiam occidisset, vel per eum non steterit, l. patri, cum trib. l. seg. & l. nihil, 32. ad leg. Iul. de adul. in P. Quod & in filius occidentibus vtroque iussu patris obseruandum placuit Alexandro Cæleri, d. l. Gracchus, §. 1. eo. C. & ibi Bal. Si tamen filia adulterans extra sacra paterna fuisset, non permittebatur, d. l. patri, & l. seg. ius necis, quod in liberos in sua potestate constitutos pater habebat, §. 1. de pat. pot. Dionys. Hal. in 2. De quo superius in personis diximus. Lex Vniuersorum hac de re similis est, l. 4. de adul. lib. 3. Cod. Vniuersi. tit. 4. Si adulterum cum adultera maritus vel sponsus occiderit: pro homicida non teneatur. Et alia, l. 5. eod. Si filium in adulterio pater in domo sua occiderit, nullam penam aut calumniam incurrat. Si certe eam reservare voluerit, faciendū est ipsa & adultera quod voluerit habeat potestatem. Similiter & fratres suo patri post obitum patris faciendū habeant potestatem. Lex 12. tabul. Aut. Gell. lib. 10. c. 23. ita quoque statuit, in adulterio uxorem suam si deprehendisset, sine iudicio impune necaret: illa si adulteraret, digito non auderet te contingere, neque ius est. Verba porro, vt deprehensam in adulterio liceat occidere, exigunt per leges, vt ait Lucianus, in Emucho. eum reperiri habere membra in membris mulieris: Vlpianus in ipsa dixit turpitudine, in l. quod ait lex, 23. ad l. Iul. de adul. P. Nam alias non licet occidere sed accusatio competit tunc ex alia suspitione marito, qui sola suspitione motus iure Romano ream facit de adulterio, l. quamuis adulteris, 30. eo. C. c. maritus c. 4. eo. tit. apud Grego. Docuit id Cælar, qui cum stupratam uxorem a P. Clodio intellexisset in templo Veltæ, repudiavit, dicens, non se quidem credere quæ de ea dicebantur, sed nō posse eam uxorem habere, quæ semel adulterii commisit: si suspicte haberetur: pudicæ enim esse, nō modo, vt ne quid peccet, sed vt nec de se suspitionem turpem præbeat, vt est apud Dionē Cass. lib. 37. Vel si accusare nolit, si ei quem suspicetum habet de sua uxore, ter in scriptis denuntiauerit, sub præsentia trium testium fide dignorum, & postea eum inuenit conuenientem uxorem suam in domo sua, vel uxoris, vel adulteri, vel in popinis, vel in suburbaniis, sine periculo etiam iure nouellarum constitutionum potest eum interimere, §. is quoque, vt lice. mari & auia, colla. 8. constit. 17. aut. si quis ei, ad leg. Iul. de adul. Pontifici iure non ita graue scelus ducitur adulterium pati, ac uxorem occidere, c. si quod verus, 33. q. 2. vbi rationes. Sicque in foro conscientie, non licet occidere adulterum, aut uxorem adulteram marito, cano. inter hec, iun. c. glo. & can. admonere, 33. q. 2. Quia soli iudici licet occidere, seu principi qui habet gladii potestatem, can. cum homo, c. homicidii, 33. q. 5. ad Rom. 13. A seio displicuisse hanc sententiam Iulio Claudio, lib. 5. sententiarum Iuris, in §. homicidium, nu. 50. & 54. qui ait hanc permissionem legis non esse contra conscientiam. Ego tamen veritatem puto, & esse peccatum mortale occidere etiam adulteram: cum parata sint iuris & accusationis remedia ad vindicandum adulterium. Nec est singulis cōcedendum quod per magistratus solet expediti, l. non est singulis, de reg. iur. P. Et idcirco iudiciorum vigor in medio positus, ne quisquam sibi valeat permittere iniurias, ca. nullus, C. de Iuda. c. porro, de diuortis, nec licet inauditam & indemnatum quantumuis sceleratissimum, priuato necate propter rationes, l. si de malef. & mathema. C. l. i. quando lic. sine iudice, vna. C. l. inauditam ad l. Cornel. de sicar. P. Quocirca nec excusatur omnino a delicto etiam iure ciuili occidens adulteram, sed pœna afficitur aliqua, in l. si adulterum, §. Imperatores, ad l. Iul. de adul. P. priuarique debet lucro quod aliquo iure ex consuetudine vel pacto habiturus esset, occidendo uxorem, l. si ab hostibus, §. 1. sol. matrim. P. lucratur autem si accuset, ca. plerumque, de donat. inter virum & uxorem, §. si de adulterio, vt liceat mar. & auia, in Aub.

§ Qui t̄ inuicem adulterum occidere si voluisse poterat, multo magis iure ei licet contumelia afficere, Papin. in l. nec in ea, 22. §. sed cui occidere, ad leg. Iul. de adul. P. & in domo sua deprehensum retinere, & eatum reducere, & continere per 20. horas, testandæ eius rei causa, Pp. in l. capite quinto, 25. eod. vt iure suo sine fraude vti possit: remissus tamen semel ad alteram reductionem potest. Arbitror autem ita retentum deprehensum non posse necari, ex his, quæ paulo ante diximus, & necare tantum permillum, quando in ipso acta venere: vtrique adulterantes deprehenduntur: quod motus primus iusti doloris meretur excusationem.

§ At t̄ dum deseruit maior ita, consulto occidere non licet, sed iudici relinquendum iudicium, & accusatio ex formulis legum

instituen da, vt sequatur legitima vindicta. Hæc autem iure nouellarum est leuior, aut. sed hodie, ad leg. Iul. de adul. C. §. si vero quando, vt nullus in. lic. hab. lo. ser. in a. ubi. coll. 9. tit. 9. in om. l. et. verus, quæ olim fuerit, per quam adultera verberata in monasterium detrahitur: vnde intra biennium, a viro extrahi potest, si ei reconcilietur. At biennio transacto, vel viro intra biennium priusquam reduceret matrono, mulier in monasterium tonsa, habitu sicutcepto, perpetuo adiudicatur, duabus partibus bonorum, si habeat, liberis applicandis, tertia monasterio: si liberi non sint, tertia parte proximis applicanda, duabus monasterio: & si illi non sint, monasterio omnibus bonis dandis: pactis dotalium instrumentorum in omni casu viro soluendis. Putant hanc constitutionem emendate pœnam capitalem tantum in adultera, relinquere autem intactam in adultero, quam ad legem Iuliam referret Iustinianus, §. item lex Iulia de adul. de pub. iud. quæ re de adulteris loquitur: verum dubito, ne de viris tantum, non etiã de mulieribus loquatur. Nam gladii vitionem in viros tempore Augusti fuisse inuenio, in mulieres adulteras non remittit exempla singularia sint, & ex clementia pœna commutata. Sicut & in posterioribus Imperatoribus oblatum est. Octavianus quippe Cælar, Suet. in Octa. c. 65. Seneca, lib. 3. de benef. c. 32. Velle. Patere, lib. postero. hist. Iulias filiam, nepem ob ea probra relegauit: filiam in insulam Pandateriam, & in oppidum Rheginorum: aepem in insulam Trimerum, Cor. Tac. lib. 1. & 4. Neque aliam, quam exilii pœnam Octavianus adulteris irogasse, auctor est Seneca, lib. de clementia.

¶ Et t̄ virio datum Octauiano Cæleri a senatu Dio referit, Dio 10 Cass. lib. 54. quod adolefcentem non puniuit, qui eam duxisset in uxorem, cum qua antea consuetudinem adulterii habuisset: hoc enim & ciuiles leges, & pontificiæ vetant & puniunt, l. Claudius Seleucus, de iis quib. vt indig. P. cum haberet, & 10. xi. de eo, qui dux. in matrim. quam prius poll. per adul. tota 31. q. 1. in tribus casibus, vide glo. in c. 1. in ver. adulterio, 31. q. 1. Relegata Vestalia adultera, vxor Titidii Labeonis, Corn. Tac. Annal. 2. ad finem, & Galita Tribuni militum vxor, Plin. 6. epist. ad Cornelia. ¶ Erit t̄ forsitan monasterii inclusio interdum sine verbis referenda ad Iustinianum inuentum. Nam is, vt Procopius scribit, lib. 1. de adsp. Iustina, etiam Byzantii ex sua Theodoræ vxoris, turbam illam mulierularum, quæ in domibus lenonum erat, turpi quaestui ferentium, haud quidem sponte, sed vi quadam adactam, vt in opiam releuarent, sustulit, multoque iumentum in palatio antiquo versus Euxinum pontum monasterium magnifice utissimum, futurum habitaculum mulieribus, quas vitæ prioris pœniteret, constituit: conuentumque hunc sceminarum ideo vocauit *uerruuar*, id est, penitentiam, multoque pecuniarum reditu dotauit. Tholosa est monasterium huic simile, quod vulgo dicitur Mariz Magdalenz, aut *des filles repenties*. ¶ Senarius t̄ alio tempore Cæthegaster uator, sub Valentiniano punitus, capite amputato reus adulterii peractus, auctore Ammiano Marcellino, lib. 23. Aurelianus quoque Cælar, Flau. Vopisc. in Aurel. militem suam, qui uxorem hospiti adulterasset, duabus arboribus curuatis alligatum, in duas partes discepit: eo quod foedus matrimonii adulterio dissolueretur inter virum & uxorem. Idem ancillam suam, quæ adulterium commiserat cum seruo, capite punituit. Est Diocletianus & Maximinus negent in illis adulterium esse, quia contubernium, non matrimonium in seruis, l. serui, 23. ad leg. Iul. de adul. C. Messalina capite damnata, vt adultera, teste Dione Cassio, lib. 60. ¶ Oplius t̄ Macrinus Imperator, adulterii reos, semper vitæ simul incedit iunctis corporibus, vt auctor Iul. Capitol. in Macrini vita.

¶ Lucrari t̄ etiã dotes maritos ob adulteria vxorum, iure ciuili: & contra, donaticenes propter nuptias mulieres, adulteris maritis, statuunt Theodosius & Valentinianus, postque ob id repudium mitti, Theo. & Valenti. in l. consensu, 8. §. vir quoque, vers. 6. vero causam & seg. de repud. lib. 5. C. xi. 17. nisi mariti lenocinio adulteraria fuerit, Seneca. l. cum mulier, 49. sol. matr. P. vel nisi filius prioris matrimonii habeat: tunc enim vnam tantum partem pro numero liberorum lucratur, Bald. in l. hac ed. citati, col. um. 1. C. de sec. nupt. Franc. Crement. sing. 86. vbi adfert rationem. Quæ omnia iure pontificio, c. plerumque, de donat. inter virum & uxorem, & ibi interp. & consuetudine iudiciorum firmantur, vide Pap. lib. 22. Rab. arest. tit. 9. arest. 5. Item nisi reconciliata fuerit viro sine accusatione. Nam maritus abolet priora delicta reducendo eam, vt ait Vlpianus, in l. si vxor, 13. §. fin. ad leg. Iul. de adul. Innuic & Horatius, lib. 1. Serm.

Nec vereor, ne dum coeo, vir rure recurat,
Ianus frangitur, latret canis: vndiq. magno

Pulsa domus strepitum resonare. pallida lecto
Desolat mulier. miseram se conscia clamat.
Cruentibus hac metuat. doti deprenta. egomet.

Distinctio tamen adhibenda, de qua diximus in cap. de dotis repetitione, in 6. casu repetitionis, lib. 9. c. 2. dum ageremus de nuptiis, quo recurrendum est.

15 ¶ Aliat pœna ex Leonis constitutione nouella, in const. Leo. Celsa. conf. 3. 2. πεινὴ τῆ ἐπιλογοῦσθαι ἀλλοτρίους μοιχῶν μοιχαλίδος. vt adultero adulteræque, qui quæue in ipso adulterio deprehenduntur, vtrique natus præcidatur, & vir solarii loco dotē lucretur, ipsa in monasterium detradatur: & si liberi essent, ii tantum bessem confeceretur. Erat Aegyptiorum lex, vt ei qui mulierem liberam violasset, virilia excæcetur: quoniam vno crimine tria haud parua scelere complexus esset, iniuriam, corruptelam, & liberorum cōsufionem. In adulterio spontaneo deprehensus, virgīs cedebatur ad mille plagas, mulier naso mutilabatur. Quo deæcore, vultus incontinentia maculatus, ea mulcæretur parte, qua maxime facies exornatur, Diad. Sic. lib. 2. Biblio. c. 3. Leo etiam Imperator nouella 32. de adulteris manifeste deprehēsis pœnam constituit, vt natus detestandis adultero & adulteræ abscindatur, & marito lucrofacidotem, & permittit alias nuptias: adulteræ vero nequam: sed post nati excisionem iubet vel in monasterium, vel in exsilium extrudi, & si in monasterium transferit, vult bona eius alia quam dotalia inter liberos & monasterium distribui, si liberi non sint, parentibus vel proximis loco filiorum dari. Ieridet pœnam detractionis narium Martialis, lib. 3. Epigr.

Quis tibi per sua stitit naves abscindere mæcho?

Nihil hoc peccatum est parte, maritus, tibi.

Sicute quid egisti: nil hic tua perdidit vxor

Cum sit facta tibi, mentula Deipho.

16 ¶ Melius ¶ ille adulterum deprehensum puniuit, de quo meminit Horatius, lib. 9. Serm. saty. 2.

Quin eriam illud

Accusat, vt quidam testes, caudamq. salacem

Demeteret ferro.

Improbatur etiam institutio iure ciuili legatum que factum ab adultera adultero, vel contra, l. Claudius Seleucus, de vis quib. vt indig. P. Sed & vasallus seu cliens feudo priuatur, si domini vxorem adulterauerit, si item si fidelis, quib. mod. feud. am. lib. 1. feudo. tit. 5. §. tit. 17. §. 1.

17 ¶ Obseruatur ¶ tamen in leges in pœnis infligendis, vt voluntariam sit adulterium: nam vim passam in hanc legem non incidit, l. vim passam ad leg. Julia. de adult. in P. l. si vxor. 1. 3. §. si quis, eod. l. fo. d. i. s. i. m. a. C. eod. l. §. remouetur de post. in P. c. puto. 3. 2. q. 5. cap. pro. p. l. eo. §. ser. tota ead. q. 5. Quod & in Lucretie compresse iudicatum tradit Lilius, lib. 1. Meminit & Aelianus, lib. 12. de varia historia. de Aristomache vxore Dionis, quæ pulso in exsilium & Sicilia marito Dione per Dionysium Siciliæ tyrannum, etiam repugnans in vxorem data est Polyerati satelliti Dionysii. Postquam autem Dion fugato ad Locrenses Dionysii Siraculas receperisset, excusauit Aristomachem vxorem, quod necessitate coacta fuisset ad Dionysio alteri copulata. Neque etiam adultera est, quæ ignoranter viro nubit alieno, cap. si virgo, 3. 4. q. 2. Nec si alius specie coniugis in lectum maritalem irrepserit, aliave in eodem thoro pro vxore clam inscioque marito se subiecerit, ca. in lectum, ead. q. Sicut legitimus pro Rachele Iacobo suppositam fuisse Liam, quam non agnouerat noctu, Genes. c. 29. Potest & hoc contingere similitudine speciei & formæ coniugis, veluti deceptam fert Plautus, in Amphitryo. Alemenam a Ioue, qui conuersus in formam Amphitryonis mariti cum ea adulterium commisit. Vidi ego Tholose agitari iudicium in Senatu de quodā Martino Guere, qui in nuptias absentis mariti irrepserat, vsque adeo marito veto per omnia similis, vt non nisi redeunte a bello marito, & ægre agnito, fraus detecta fuerit, animaduersione facta in dictū Guere. Cuius rei curæ placitum commentariis Corasius illustrauit. Fallunt nos pœne formarum similitudines, vt errantiam facilis sit venia. Exempla refert plura Valerius Maximus, lib. 9. c. 15. & Plinius, lib. 7. c. 11. Inter quæ illud insigne Antiochi & Attenii, vel vt Plinius ait, Artemonis, quorum tanta similitudo, vt Antiocho rege interempto, Laodice eius vxor dissimulandi sceleris gratia, in lectulo perinde quasi ipsum regem agrum collocauerit, admiffumque populum & sermone eius, & vultu consimili fefellerit.

18 ¶ Nec etiam vt adultera damuanda, quæ cum audisset vita fundum maritum, qui postea reddit, alteri se iunxit, si longum tempus exactum sit sine stupri suspitione: nisi sciam induxerit mortem,

vt argumentum secundis daret nuptiis, Pap. in l. miles, n. §. mulier, ad l. l. de adult. vide ad distinctiōnes, l. vxor C. de repud. l. vxores, de dno. in P. §. quod autem, vt lic. mat. §. auia, c. 1. 30. q. 1.

¶ Delinquit ¶ etiam, sed non vt adultera puniuit vxor, quæ vi uente marito de altero sibi copulando loquitur: in quo Iulianus varius, si quidem nouella 22. §. si cum tāta, posse repndiari huiusmodi a marito, vt vitæ infidiaricem, sancit: in §. quia vero, nouella 117. negat. Priorem autem firmavit Leo Imperator sententiam, conf. 30. tit. πεινὴ τῆ ἐπιλογοῦσθαι ἀλλοτρίους μοιχῶν μοιχαλίδος. Sed Christianis alia recepta sententia, quia quod Dens coniunxit, homo non separat. ¶ Personarum ¶ etiam distinctio adulterorū distinguit pœnam: nam mulier, quæ se seruo proprio adulterandam vel constituendam dedit, capitali sententia, & seruus ignibus subicitur ex constitutione Constantini, l. vni. de mulier. quæ se propriis seru. con. iunx. lib. 9. C. tit. 11. Antea etiam mulier cum bonis libertatem amittebat, §. fm. de success. subla. quæ sieb. per bono. vend. apud Iustin. l. vni. de Senatus. Cland. rollen. C. Corne. Tacit. lib. 11. Ex consuetudine Burdegalenfium, infitor vel alius famulus qui adulterium commiserit cum vxore domini sui, vel in filiam vel in neptem eius, vel eam quæ in custodiam data fuerit, tanquam falsarii & infidi capite launt, Confuet. Burdeg. tit. de fertis. siue prætextu matrimonii, vel alio modo id egerint. Scribit & Iulius Cæsar ferentissime hæc adulteria & stupra a Gallis olim fuisse vindicata, Iul. Cas. lib. 6. comment. Ioannes Lucius, lib. 12. placito. plac. 1. refert, placito curiæ Patifienfis infitorem cauponæ, qui cum domina adulterium commiserit, ad furcas damnatum, meuse Maii 1551. Ego quoque idem iudicium exerceri vidi in quendam Tholose, famulum scribam fenatoris, qui eius vxore erat abusus: taceo nomina ob proximo-rum honestatem. At adulterium commissum cum ea, quæ matrifamilias nomen retinet, vt puniatur iure ciuili, non etiam si cum ea, quæ in caupona potantibus ministerium præbuit, & in tepe-rantiz vina propinauerit, l. que adulterium, 2. 9. ad leg. Iul. de adult. C. Item inter liberas personas adulterium stuprumve passas, lex Julia locum habet. Quod autem ad feruas perinet, & legis Aquilia actio facile tenebit, & iniuriarum quoque competet, & de seruo corrupto, Pap. in l. inter liberas personas, 6. ad leg. Iul. de adult. in P. l. serui, 2. 3. co. tit. C. l. si stuprum, de iniur. in P. Minorem adulterium committentem ætas non excusat, nec ob id deprecationem adulterii tradit Triphoninus, l. auxilium, 28. §. sed vt ad legis, §. in delictis, de minor. 25. an. lib. 4. P. tit. 4. & Papinianus, in l. si minor, 36. ad leg. Iul. de adult. in P. ¶ Aliarum ¶ gentium moribus & legibus, 22 adulterium simplex impunitum non fuit. Lege Solon enim, qui raptae mulieri liberæ vim attulisset, decem drachmis mulcatur: & si laesione in sententiam suam traxisset, viginti drachmarum pœna. Extra eas tamen, quæ sibi palam indixissent quæstionem, id est, extra meretrices, teste Plutarcho, in Solon. Verum ultra statuit, auctore Aelchine, orat. con. Timarchum. mulierem, cum qua adulter fuisset deprehensus, non ornari, non ad sacra publica ingredi, ne integris mulieribus commista eas commaculet. Quod si ingrederetur vel ornaretur, ei qui obtius fuisset mandauit, vt vestimeta discinderet, ornamenta auferret, & verberaret, caueret tamen ne mortem inferret: atque ita huiusmodi mulierem infamem effecit. Illud ipsum testatur Demosthenes, con. Nearam.

¶ Licuit ¶ & Atheniensium legibus, deprehensum in adulterio cum vxore necare, Lyfias orat. de Erasosthene adultero Demost. con. Nearam. Lucretia, in Eunuchis. Plutar. in Solo. Polyb. 2. historia. Hoc ipsum & licuit lege Neapolitana, lib. 2. confit. Neapolita. tit. 80. Gothica, Cassi. lib. 1. varia. epi. 37. Crispiniano Theodericus rex. & Langobardica, l. 2. de adult. lib. 1. Langobard. Hippomenes vnus & Codridarum familia, qui Atheniensibus imperant, cum apud filiam Limonam adulterum deprehendisset, hunc quidem vna cum filia ad curram alligatum, interfecit: illam vero vna cum equo sub iugum constrinxit, donec mortem obiret, Heracli. in politis, dum de Atheniens. agit. Alii dicunt equo famelico deuorandam dedisse, Ouid. in Ibis, l. 1. Et tua domo ferox, &c. Et in Tenediorum republica, Temones rex legem constituit, vt si quis adulterum deprehendisset, securi trucidaret etiam filium, Heracli. vbi sup. Cæsar. Rhodig. scribit, l. 20. lecti. Antiq. c. 25. primum omnium in adulteris legem tulisse Argium virum Hieram, post Moluri cædem in vxoris adulterio deprehensi & hanc legem postea imitatum Draconem Athenis.

¶ Adulter ¶ Gortinæ in ciuitate Cretæ deprehensus, in iudicium adductus, criminisque conuictus, lana coronabatur: ipsa vero coronatio redarguebat eius mollitiem, timiditatem, mulierositatem, & æstimata est ei publice quinquaginta staterum summa,

atque eo ad turpissimam infamiam redacto, omnes ad gerendam in republ. dignitatem via sunt interclusa, *Ælia. lib. 12. de var. hist. ca. 12.* Lydi, *idem ubi sup.*, adulteram postquam cum marito concubisset, sine venia & misericordia plecebant. Apud Danes, parte corporis spoliatos aduiterantes, ait Saxo historicus, *lib. 5. hist. Danica. necabant.* Vindicandi t̄ adulteria quædam lex naturæ videtur. Leo quippe vbi Pardus cum Leæna concubuit, odore Pardi coitum in adultera sentit, totaque vi confurgit in penam: idcirco aut flamine culpa ablutur, aut lögins comitatur, teste Plinio, *lib. 8. c. 16.* Theodericus Rex Gotho. Crispino scribens apud Cassiodor. *lib. 1. variar. epist. 37.* excusans eum qui occiderat adulterum. *Quis ferat, inquit, hominem ad leges trahere, qui matrimonii missus est iura violare? Per is inscium est copulatus suam extrema decertatione defendere. Dum omnibus animantibus est inimicū, quod naturali lege damnatur. Videmus tauros feminas suas cornuali concertatione defendere: arietes pro suis omnibus capitaliter insanire: equos aduultas sibi feminas colapbis & moribus vindicare: ita pro copulatis sibi animas ponunt qui verecundia non mouentur. Homo autem quomodo patiatur multum relinquere adulterium, quod ad æternum suum dedecus cognoscitur commississe?*

25 ¶ Lege t̄ Zaleuci apud Locrenses adulterii crimine damnatus, utroque oculo priuabatur, *Val. Max. lib. 6. c. 5.* ¶ Apud t̄ Cumæos deprehensa in adulterio in forum deducebatur, & lapidi imponebatur, quo posset ab omnibus videri: & rursus circumuecta asino per ciuitatem, eo reducebatur, vt esset omnibus contemptui,

27 ¶ Platar. in Parallel. ¶ Pro t̄ vindicta adulteri, in vxorem Leuitæ facti, necati 20000. homines, *Iudic. 19.* Flagellauit totam domum Pharaonis, ob sublatam vxorem Abrahæ, *Genes. 21.* Deus. In ciuitate Brixia mulier adultera pœna mortis punitur, vt ait Zabarel.

28 ¶ lus, *consl. 69. incip. contra Barthol. de Gobbis.* ¶ In t̄ quibusdam Franciæ locis olim erat consuetudo mulierum adulteræ capillos incidere, vestes ante & retro in ignominiam eius scindere, & ita per ciuitatem totam circumduci, *glo. in ca. de benedicto, in ver. caluarius 32. q. 1. P. Rauennas, in suo iuris compen.* Coloniz adultera per ciuitatem cum cõtemelia traducta cum candelis manu delatis ad ecclesiã ducebatur, *Boe. decis. 297. nu. 13.* ¶ Plato, t̄ 11. de legib. eadẽ pœna adulterum & adulteram puniri iubet. Quod & canones admittunt, *ca. si 32. q. 6.* Et si lex 12. tab. vxori non permitteret virum vel digito tangere adulterantem, *Gell. lib. 10. c. 23.* cum ea adulterans occidi ab eo posset: nec lex Iulia mulieribus accusandi maritos adulteros dabat facultatem, *l. 1. C. de adulter.*

29 ¶ Apud t̄ Germanos olim, paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum pœna preles & maritis erat permilla: abscissis crinibus nudatam curam propinquis expellebat maritus domo, ac per omnem vicum verberare agebat: publicatæ enim pudicitiz nulla venia: non forma, non ætate, non opibus maritum inueniebat. Nemo enim illic vitia ridebat, vt auctor Cornelius Tacitus, *de morib. Germanor.*

30 ¶ Lege t̄ Boioariorum, in leg. Boioario, *ca. 11. tit. 1. §. 2.* adulter componere debet cum marito, eum suo veregildo, id est, 160. solidis: & si in lecto fuerit cum adultera interfecit, in suo scelere iacet sine vindicta. *Et si in lecto, inquit lex, calcauerit vno pede, & prohibeatur a muliere. & amplius nihil fecerit, componat cum 12. solidis.* Athalaricus rex Gothorum, *Cass. lib. 9. varia. c. 19. in edicto Athalari. illa lex & ponitur lib. 3. legum Wisigoth. titul. 4. l. 9. & in l. 1. §. 12. adulterum marito adultere tradere debet statutum, cum bonis, si liberos non habeant, aliam pœnam sic statuit. Si quis superflua turpique cupidine, conjugali honestate despecta, ad concubina delegerit viuere complexus: si ingenua sit, in quo seruaturu cum suis suis, addicatur vxori: vt illi se per honesta iudicia sentiat subda, cui polluta am libidinem credidit posse præponi: si ancilla, excepta pœna sanguinis, matrimoniali subaceat vitioni, vt illam patiatur iudicem, quam formidare debuerat absentem. M. s. vetus Romanorum, vt ait Dionysius Halicarnass. *lib. 2. antiq. Roma.* vt si mulier aliquid peccasset, ex mariti læsi arbitrio pœnam lucret, & de del. cõs, quibus violata erat pudicitia, cognati cum ipso cognoscere. Sicque apud Cornelium Tacitum, *lib. 13. Annal.* Plancius Prisco instituto coram propinquis, de capite famaue conjugis cognouit & insontem nuntiavit. Et, vt scribit Suetonius, auctor fuit Tyberius, vt matronas prostratæ pudicitiz quib. accusator publicus deesset, propinqui maiorum more de communi sententia coererent: scribit autem Linius, *lib. 39.* mulieres damnatas, cõgnatis aut in quorum sanu essent, vt astiores tradidisse, vt ipsi in priuato animaduertent in eas. Et si nemo fuisset idoneus supplicii exactor, in publico animaduersum fuisset. Videtur porro Cornelius Tacitus*

relegationem ad propinquos adulteræ factam, mitioremque penam deprecatum Tyberium pro Adulterio Apuleiz Variæ neptris fororibus Augusti, dum ait, *Cornel. Tacit. lib. 2. Annal.* cum adulterii grauiorem penam deprecatum, & vt exemplo maiorum propinquis suis vltra ducentum lapidem remoueretur, iussisse. Addit, & adultero Manlio Italia & Africa interdictum. Sicque liquet pœnam legis Iuliz de adulteriis tunc relegationem generaliter fuisse, vt & Iuliam Augusti filiam & alias complures in insulam relegatas legimus. Scribit & idem, *lib. 4. Annal.* Aquiliam adulteri delatam cum Vario Ligure, exilio punitam. Et lib. 2. Vestiliam prætoriam familiam natam, adulteram, Titidū Labonis vxorem in insulam Seriphon abditam fuisse.

¶ Iure t̄ pontifici, mixta ciuilibus & criminalis, & criminalis omnino adulterii est accusatio, *c. tua, c. 5. de procurat. lib. 1. Decret. tit. 38.* Ideoque duplex pœna mixta potest fieri per procuratorem sine inscriptione talionis, coram iudice ecclesiastico, cuius accusationis pœna, separatim thori & habitationis, & lucrum dotis, cõplerumque, de donatio. inter vir. & vxor. d. c. tua. At criminalis, talionis habet hodie inscriptionem, cum coram iudice seculari ad pœnam legitimam indicendam accusatio instituitur, *d. c. tua, c. 5. causus, c. 5. q. 1. de adm. l. is cuius, §. fin. & l. mariti, §. prætor. ea, eod. tit. in P. Vrbano 2. sum. pontif.* ¶ Philippo t̄ Franco rum regi lacris interdixit, quod abiecta Bertha legitima vxore, cum alia viueret in adulterio, anno 1095. *Meier. lib. 4. Annal. Flandria.*

¶ Sostres t̄ rex Aegyptiorum, *Diod. Sicul. lib. 2. Biblio. c. 1. in o. 14.* mnes impudicas & corruptas mulieres animaduertit, iussitque eas in villam congregari, ibique simul cum villa comburi.

¶ Ex t̄ sententia populi senatusque Romani, ob adulterium Lucetie, abrogatum imperium Tarquinio superbo, & eius posteris, *Dion. Halic. in 3. Lini. l. deca. 1.*

¶ Populi t̄ ciues, quibus pudicitia & castitas placuit certaque proles, in summa hoc scelus odio capitali prosecuti sunt. Sicuti & is, qui apud Scæuolam secundum interpretum mentem existimabant grauius adulterium parricidio, *Scæuol. in leg. codicillis, q. 5. mare. in iuncta additione marginali, de leg. 2.* At qui voluptatibus delectabantur, & ridiculas fere de hoc crimine statuerunt leges.

¶ Waneftidus t̄ Anglus, cui postea Romæ Bonifacii nomen latinum pro barbaro obtigit, scribit ad Edoaldum Anglorum principem, in antiqua Saxonia vbi nulla sit Christi cognitio, si virgo in paterna domo suprata, vel matrona fuerit adulterio polluta, itragulata illam cremari, & supra sepulcrum foueam suspendi violatorem, aut cingulo tenus vestibus rescissis flagellari, castis matronis oppidatim pungentibus, donec interirant. Quod & refert Beatus Rhenanus, *lib. 1. rer. Germanicar. In legibus Frisiorum, titu. 5. de hominibus, qui sine compositione occidi possunt, §. 1. licet occidere sine pœna campionem, vt lex loquitur, eum qui in prelo sit occisus, adulterum & furem, si domum effodiat: incendere volentem domum alterius, sanum effringentem. Et insantem recerent natum enecantem matrem.* ¶ In t̄ Gallia, vt plerumque sequimur iuris nouellarum Iustinianearum in puniendis adulteriis regulas, de quibus in authentica, sed hodie, ad leg. Iul. de adulter. C. Secundum quam iudicatum in senatu Parisiensi refert Ioan. Pappus, *lib. 22. Rhapso. arest. titu. 9. are. 1. §. 2. 12. Decemb. 1522.* Meminit & alterius placiti: 31. Augusti anni 1552. quo adultera quidem in monasterium detrusa est, sine suffragatione tamen: adulter autem multa pecuniaria & infamiz affectus, exilio damnatus est. Refert & alia familia curiarum placita Boerius, *decis. 207. num. 12.* Receptum & vsu ante damnationem vxoris, eam sibi maritum posse reconciliare, & cessare pœnam, *Pappus. d. 22. lib. 11. ar. 12.*

¶ Possunt t̄ & supremi potissimum iudices, interdum leuorem, interdum grauiorem pœnam imponere pro modo delicti, & consideratione habitâ personarū & persistat: con. veluti, si quando vir debitum non reddat vxori conjugale, leges castitatis vxor violauerit. Tunc enim quo dammodo excusanda, & culpa in maritum reicienda, *c. si tu abstines, 27. q. 2.* Qui enim occasionem damni dat, damnum de delfe videtur. *Qui occidit, §. in hac, ad l. Aquil. P.* Non ideo tamen minus puto, virum eo casu dotem lucrari non debere, vt causam dantem adulterio, *arg. l. cum mulier. sol. mat. in P.* Neque ideo iniunem abire a pœna vxorem, que rō debuit tantum

tantum scelus operari, Archi. & glo. in d. c. s. m. abstinent, 27. q. 2. ca. significasti, de dinor. & ibi Ioan. Andr. & Panor. mitius tamen eam castigandam, Lomme delictum, 6. §. per vinum & lasciuiam, de re milita. P. Tam graue enim adulterium delictum est, vt remittendum non sit, teste M. de Iustino, l. Cui Cassia, 3. §. sancta gl. in ver. delictum, de fideicom. liber. P. Placuit & sepe rigor legis Iuliae, & capitalis poena inter iudicandum curijs Gallicis, obseruata conditione personarum, veluti quando fetus seu famulus concubuerit cum domina, Pap. lib. 22. Rhaps. are. tit. 9. ar. 4. & 5. is enim vti plerumq; suspensio punitur.

40 ¶ Aliam ¶ quoq; lego legem apud Demosthenem, μοιχίας, in Neeram. ἐπειδὴ δὲ ἴλοι τὸν μοιχόν, καὶ ἐξέσω τὸν ἄλλον συνοικεῖν τῇ γυναίκα. ἐάν δὲ συνοικῆ, ἀπικροῦτο. καὶ ἐάν τῇ γυναίκα ἐξέσω εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ συνοικῆ, ἢ ἂν μοιχὸς αἴδῃ, ἐάν δὲ εἰσὶν ἡτοιμασμένοι παρὰ τὸν οἶκον, ἢ ἂν παρὰ τὸν οἶκον συνοικῆ, id est, Postquam autem adulterium deprehenderit, et qui deprehendit porro habere eam mulierem in matrimonium non liceat, simile tractat in l. 2. C. ad l. Iul. de adul. l. 2. §. Innocentius, & Lmariti, eod. in sin. P. mortalem, de condi. ob. tur. cau. c. 3. de adulter. apud Greg. c. si quis uxorem, & c. 1. 32. q. 1. c. quomodo admodum de inre iurando, quam si reus ueris, ignominiosus esto. Neque mulieri liceat ingredi in fana publica, cum qua fuerit adulter deprehensus, sin ingressa fuerit, impune quidam in eam liceat, excepta morte. Sicque scribit Cornelius Tacitus, lib. 2. Anna. exactum a Titidio Labeone Vestilize adulteræ marito, cur in vxore delicti manifestata ultionem legis omisit: illamq; repondisse sexaginta dies ad consultadum datos, nec dum præterisset.

41 ¶ Aristophanes, ¶ in Nubib. meminit de alia poena adulteriorum pene ridicula, sed tamen ignominiosa que ἀσχηματισμός dicitur, seu pilorum euulsio, & si ἀδὲς γὰρ μοιχὸς δὴ σὺ σέπῃ ἀσχηματισμός, quod deprehensus adulter depilareretur. Et Ichoiastes in eum locum, cum dixisset, τὸν ἀδὲς μοιχὸν ἀσχηματισμός ἴνα δὲ ἀργύριον ποιῆς αὐτῷ, subiungit αὐτῷ δὲ οὐκ εἶμι τὸν μοιχὸν σέπῃ, ἀποστραφιδωτός, ἢ ἀσχηματισμός. et δὲ πλῆθος χεῖρα τὸν παρὰ γονάτων ἀπαιλοῦντο. De Raphandoleos enim poena, cum Raphaelo podicem traiceret adulteri deprehensi, idem Aristophanes meminit.

De Adulteriis mixtis cum aliis criminibus, & de Incestu. Cap. 7.

- 1 Incestus quid.
- 2 Adulteris cum incestu punitio.
- 3 Sacerdotum fornicatio, incestus est, & ibi de eius poena, vt de Vestalibus incestus quoque.
- 4 Fornicatio in Bacchanalibus vindicata.
- 5 Rhea Vestalis, matris Romuli & Remi, incestus & mors.
- 6 Monialium fornicantium & fornicatorum poena.
- 7 Incestus cum matre & filia capitalis: cum aliis alterius poena.
- 8 Incestus per legem diuinam damnatio: exempla damnatorum, 9. & seq. nu. 10. 11. 12. & 13.
- 14 Incestuosos etiam conscientia flagellat, & ad mortem impellit.

¶ Incestum, ¶ illam coniunctionem vocamus veneream, quæ nuptias nullo modo admittere potest: inter personas, quas cestus ille veneris seu cingulum legitimum, quo nuptiæ legitimæ inaugurabatur, vide Lysium Greg. Syra. de Deis gentium, syntag. 13. & in Cythera. exornare non poterat. Quales pater & filia, filius & mater, fratres & sorores, ascendentes & collaterales consanguinei in gradibus prohibitis, affines a iqui, l. fin. de condi. sine caus. lib. 12. P. sit. 7. §. de rit. nupt. P. l. si adulterium, 38. ad l. Iul. de adul. c. lex illa, §. cum ergo, 36. q. 1. c. de incestu, 35. q. 3. c. nec eam, eod. & virginæ, quæ post consecrationem Deo factam nupserint, quæ adulteræ & incestæ dici possunt, cap. virginis, 27. dist. quia & desponsatæ Deo videntur, vt D. Paulus ait, Desponsæ vos vni viro, & c. 2. ad 2. Corin. 11. c. qua Christo, ca. virginibus, 27. q. 1. ¶ Lex ¶ apud Cicero- nem, 2. de leg. Incestum Pontifices supremo supplicio sanciuunt. Papinianus, in l. si adulterium, 38. §. 1. ad leg. Iul. de adul. P. adulterium in incestu puniti, quia & sine adulterio puniatur, his verbis notat. Si adulterium cum incestu committatur, ut puta cum priuigna, nura, nouerca, mulier quoque similiter punitur: id enim remoto etiam adulterio eneniret. D. Augustinus, lib. de adul. coniug. in c. adulterii, 31. q. 7. adulterium malum, inquit, vincit fornicationem: vincitur autem ab incestu. Et Papinianus quoque, incesti crimina natura grauiora adulterio voluit, & si quando ob ignorantiam sanguinis vel poena leniatur, vel cesset: vel propter ætatem incestus, non autem adulterium, Papin. in d. l. si adulterium, §. 1. & l. fin. de rit. nupt. P. Plura de incestu diximus iam in nuptijs, dum de prohibitionem ea-

rum tractamus, lib. 9. c. 11. quæ huc transferri possunt: repetere enim, vt breuitati cõsulamus, non expedit, & vide etiã Boe. de pœnis incest. ascend. & descen. nutritis & consanguineorum coniugij, q. 318. Inibi quoq; diximus prohibitas esse nuptias consecratis Deo virginibus seu Vestalibus, & in ordinibus ecclesiasticis maiorib. constitutis: quib. præcognitis facile persuasum erit multo magis clandestinas fornicationes harumdem personarum per se reprobas, vt incestuosas merito reici. Cum matrimonium, quod legitimã habet per se coniunctionem, sit illis vetitum: & de factõ in initum separandum, imminente exilio & proscriptione bonorum coniunctiones has peragentibus, etiam Wisigothorum legibus, l. 2. de incestis, lib. 3. Cod. Wisigo. tit. 5. ¶ Sacerdotes ¶ qui cum filiabus spiritualibus, quas sibi per sacramentorum exhibitionem affinitate spiritali iunxerunt, fornicantur, graue adulterium cõmittunt & perniciosissimi exempli. Proinde ab omni officio deponuntur, & iniungitur in pœnitentiam duodecim annorum peregrinatio, & postea in perpetuum monasterii conclusio, ca. si quis sacerdos, & c. fin. & c. omnes, 30. q. 1. Abbas in ca. fin. de purg. cano. Ioan. de Anna. in c. cum dilectus, de accusa. col. 2. Ioan. Bernar. Diaz, in pract. crimin. can. c. 76. Romano iure, Vestales viuæ sepeliebantur in incestu deprehensæ, vt innuit Iuuenalis, dum ait, Satyr. 4.

Nemo malus felix minime corruptor, & idem Incestus, cum quo nuper vittata iacebat Sanguine adhuc vino, terram subitura sacerdos.

Ferunt, vide de supplicijs harum Vestalium Lini lib. 2. 4. 8. decad. 1. & dec. 4. li. 2. Dio. Hal. li. 8. & 9. Iulia. Obse. li. de prodig. Plin. Lenio. lib. 4. epist. Oros. in 2. Minutiam Vestalem, ob incestum viuam ad portam Collatinam Romæ defossam: & Popiliam aliam in campo, qui inde scelerati nomen habuit. Pariter Vrbnam, cuius corruptores iudicio pōtificis Maximi, in foro virgjs cæs, necati sunt. Defossæ ob ipsum scelus & Vestales aliæ, Opiæ, & Opinia. Et Linius Cantilius scriba pontificum, qui cum Floronia Vestali, quæ mortem sibi conciuerit, stuprum admiserat, iussu pontificis maximi in comitio vsque ad deo virgjs cæsus est, vt inter verbera expirauerit. Capparonia alia suspensio perit, & corruptor eius, & seruici concilij supplicio affecti.

¶ Liuius ¶ scribit, in bello Macedonico. Valerius Maximus, lib. 6. cap. 3. S. Posthumio Albino, & Q. Martio Philippo consulibus, senatum mandasse, vt de iis, quæ sacris Bacchanalium, incestu vsq; fuissent, inquirent, quibus cū multæ essent damnatæ, in omnes cognatas intra domos animaduertent.

¶ Ante ¶ has, Rhea cognomine Syluia, Vestæ sacerdos, Numitoris filio, incestus cõiuncta, ex quo genuit Romulum & Remum, virgjs cæla interfecta est, quodq; natum ex ea iussim in profluentem aquam proici, Dion. Halic. lib. 1. Liu. lib. 1. decad. 1. Plin. de vi. Illustr. Jul. Florus in 1. Sed deinceps defodi tales viuas iusserunt sacratæ leges, idem Dionys. in 1. Pomp. Lat. lib. de sacro. in Vestalib. Sed & Dionys. refert Rheam Syluiam post verbera in occultum perpetuumq; carcerem coniectam, & ibi necatam fuisse, plures tradidisse. ¶ Iure ¶ pontificio, si quis episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus, aut lector, aut psalmista, aut hostiarius, cum muliere sanctificata Deo mœchatus fuerit, deponitur, quia spõsam Christi corrupti: si vero laicus, excommunicatur, c. si quis, 27. q. 1. ex sexta synodo. & a sacra communione in perpetuum, demto mortis tempore, si digne pœnituerit, arcetur, c. virginibus, ead. 17. q. 1. ca. raptores, 36. q. 2. Iplæ autem Vestales lapsæ ita, in ergastulis, vt perpetuam ad mortem producant pœnitentiam, concludendæ, c. impudicus, 27. q. 1. Iure civili, capitale imminet supplicium non solum ex raptu harum virginum, sed etiam si quis eadem etiam volentes rapere teatauerit, l. si quis non dicam rapere, 5. de episcop. & cler.

¶ Placuit ¶ tetiam curiæ supremæ Tectofagum seu Tholofanæ, reum actum incestus commissi cum matre & filia, c. si quis non dicam, 36. q. 2. l. 1. de raptor. virgin. C. capite plectendum, 9. Octob. 1548. & si alterius gradus incestuosus leuius punitus sit, vide Papo. lib. 22. Rhaps. arest. ar. 7. & 8. tit. 9. seuerius tamen, quam adulter. Nam sicuti proximitatis argumentum & exceptio suspectam redditam coniunctionem tollit, sic deprehensa in proximitate illicita coniunctio grauiorem meretur poenam, vt statuunt Gratia. Valent. Theod. & Archad. CCCC. l. si quis adulterii, 34. ad leg. Iul. de adul. C. Addit plura de poena incestus cum matre, filia, nouerca, sorore, nutrice Nicol. Boerius, quem consule, decisio: 318.

¶ Incestus ¶ vindictam sic D. Paulus exprimit, 1. ad Corin. 5. 8. Omnino audiatur inter vos fornicatio, & talis qualis nec inter gentes:

